

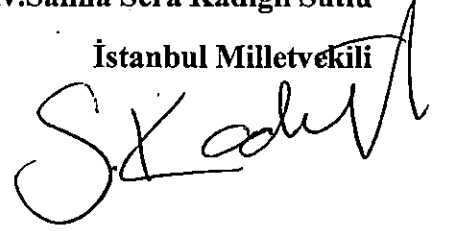
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi gerekçesiyle birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim. 27/02/2023

Av.Saliha Sera Kadıgil Sütü

İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI		
Tali Komisyon		
Esas Komisyon	Adalet	
Tarih:	28 Şubat 2023	Esas No: 2/4961

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LIGI
27 Şubat 2023
Numara:

TBMM GENEL EVRAK
27 Şubat 2023
No: 1174926

GENEL GEREKÇE

Türk Ceza Kanunu büyük ölçüde Alman Ceza Kanunundan (Strafgesetzbuch) esinle hazırlanmıştır. Alman Ceza Kanununda yer alan kimi suç tipleri ise Türk Ceza Kanunun dışında bırakılmıştır. Türk Ceza Kanununun Sekizinci Bölümünde “Ekonomi, Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlar” düzenlenmiş ancak bu bölümde yer alan suç tipleri kamunun ihtiyaçlarına kıyasen son derece sınırlı sayıda tutulmuştur. Örneğin, Alman Ceza Kanunun 291 inci maddesinde düzenlenen Fırsatçılık (Wucher) suçu Türk Ceza Kanununda düzenlenmediğinden fırsatçılık suçunu meydana getiren hareketler cezasızlıkla sonuçlanmaktadır.

Kanun teklifine duyulan ihtiyaç 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen depremder sonrasında bir kez daha açığa çıkmıştır. Binlerce insan deprem nedeniyle yaşadıkları kentleri terk etmek durumunda kalmış, bu afet durumunu bir fırsata çevirmek isteyen kişiler; temel ihtiyaç maddelerinde, barınma haklarının tecessüm ettiği konutlarda ve benzeri birçok kalemde açık oransızlık bulunacak biçimde bedel artışları gerçekleştirmişlerdir.

COVID-19 sürecinde de benzer bir tablo yaşanmış, yine yurttaşların erişmek mecburiyetinde olduğu temel ihtiyaç maddeleri, barınma haklarının tecessüm ettiği konutlar ve benzeri birçok kalemde açık oransızlık bulunacak biçimde bedel artışlarının gerçekleştiği gözlemlenmiştir.

Bu nedenle, kanuna fırsatçılık suçu eklenmeli ve fırsatçılık suçunu oluşturan hareketler tanımlanmalıdır. Oluşturulacak bu tanıma göre, kişinin içinde bulunduğu tehlikeli durumu, zor şartları, yaş küçüklüğünü, irade zayıflığını veya akıl hastalığını istismar edip doğrudan doğruya veya dolaylı olarak kendisi veya başkası adına maddi menfaat elde etmek maksadıyla; bir taşınır veya taşınmazın satılması, devri veya kiraya verilmesi karşılığında, kredi verilmesi karşılığında, başka herhangi bir hizmet karşılığında veya belirtilen hizmetlerden birinin tedariki karşılığında karşılıklı edimler arasında açık oransızlık bulunan maddi menfaatlerin vaat edilmesine veya sağlanmasına izin vermek, suçu oluşturan hareketler olarak sayılmalıdır.

Kişinin içinde bulunduğu tehlikeli durum veya zor şartlar, başkalarına güven duymaya en fazla ihtiyaç duyduğu anlardır. Kişinin örneğin doğal bir afet veya toplumda hızla yayılmış olan bir hastalık yüzünden içine düştüğü çaresizlikten yararlanılarak karşılıklı edimler arasında açık oransızlık yaratılması daha kolay gerçekleşir. Bu nedenle, fırsatçılık suçunun kişinin yaşamış veya yaşamakta olduğu doğal bir afetin veya sosyal olayların meydana getirdiği korku veya kargaşa halinden yararlanmak suretiyle işlenmesi, bu suçun temel şekline göre daha ağır ceza ile cezalandırılmayı gerektiren bir durum olarak kabul edilmelidir.

Ticari faaliyeti meslek olarak icra eden kişilerin güvenilirliğini sağlamak amacıyla, fırsatçılık suçunun tacir veya şirket yöneticisi olan ya da şirket adına hareket eden kişilerin ticari faaliyetleri sırasında; kooperatif yöneticilerinin kooperatifin faaliyeti kapsamında işlenmesi, bu suçun temel şekline nazaran daha ağır cezayı gerektiren bir nitelikli unsur olarak kabul edilmelidir.

Fırsatçılık suçunun işlenmesi suretiyle elde edilen yararın miktarı çoğu zaman tam olarak belirlenememektedir. Bu gibi durumlar göz önünde bulundurularak, fırsatçılık suçundan dolayı hapis cezasının yanı sıra ayrıca adli para cezası öngörölmelidir.

Bu suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, tüzel kişi hakkında da bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmedilmelidir.

Fırsatçılık suçundan elde edilen haksız kazanç, suçun mağdurunun ekonomik koşullarında olumsuz bir durum meydana getirmektedir. Ortaya çıkan bu mağduriyetin giderilmesi için; failin taşınmazlarına, hak ve alacaklarına elkoyma tedbiri fırsatçılık suçu bakımından da uygulanmalıdır.

5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU VE 5271 SAYILI CEZA MUHALEMESİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Maddenin birinci fıkrası fırsatçılık suçunu oluşturan seçimlik hareketleri tanımlamaktadır. Tanıma göre, kişinin içinde bulunduğru tehlikeli durumu, zor şartları, yaş küçüklüğünü, irade zayıflığını veya akıl hastalığını istismar edip doğrudan doğruya veya dolaylı olarak kendisi veya başkası adına maddi menfaat elde etmek maksadıyla; bir taşınır veya taşınmazın satılması, devri veya kiraya verilmesi karşılığında, kredi verilmesi karşılığında, başka herhangi bir hizmet karşılığında veya belirtilen hizmetlerden birinin tedariki karşılığında karşılıklı edimler arasında açık oransızlık bulunan maddi menfaatlerin vaat edilmesine veya sağlanmasına izin vermek, seçimlik hareketli suç olarak tanımlanmıştır.

Fırsatçılık suçunun oluşabilmesi için, yukarıda belirtilen seçimlik hareketlerin kişinin içinde bulunduğru tehlikeli durumun, zor şartların, yaş küçüklüğünün, irade zayıflığının veya akıl hastalığının etkisiyle, bu harekete maruz kalan kişinin veya bir üçüncü kişinin zararına olarak, fail veya bir başkası bir menfaat elde etmelidir.

Suçun manevî unsuru, fiilin "doğrudan doğruya veya dolaylı olarak maddî bir yarar elde etmek maksadıyla" işlenmesidir. Suçun oluşması için, bu maksadın varlığı gerekli ve yeterlidir; ancak menfaatin elde edilmiş olması gerekmez.

Kişinin içinde bulunduğru tehlikeli durum veya zor şartlar, başkalarına güven duymaya en fazla ihtiyaç duyduğu anlardır. Kişinin örneğın doğal bir afet veya toplumda hızla yayılmış olan bir hastalık yüzünden içine düştüğü çaresizlikten yararlanılarak karşılıklı edimler arasında açık oransızlık yaratılması daha kolay gerçekleşir. Bu nedenle, ikinci fıkranın (b) bendinde, fırsatçılık suçunun kişinin yaşamış veya yaşamakta olduğu doğal bir afetin veya sosyal olayların meydana getirdiğı korku veya kargaşa halinden yararlanmak suretiyle işlenmesi, bu suçun temel şekline göre daha ağır ceza ile cezalandırılmayı gerektiren bir durum olarak kabul edilmiştir.

Üçüncü fıkranın (a) bendinde, ticari faaliyeti meslek olarak icra eden kişilerin güvenilirliğini sağlamak amacıyla, fırsatçılık suçunun tacir veya şirket yöneticisi olan ya da şirket adına hareket eden kişilerin ticari faaliyetleri sırasında; kooperatif yöneticilerinin kooperatifin faaliyeti kapsamında işlenmesi, bu suçun temel şekline nazaran daha ağır cezayı gerektiren bir nitelikli unsur olarak kabul edilmiştir.

Fırsatçılık suçunun işlenmesi suretiyle elde edilen yararın miktarı çoğru zaman tam olarak belirlenememektedir. Bu gibi durumlar göz önünde bulundurularak, fırsatçılık suçundan dolayı hapis cezasının yanı sıra ayrıca adli para cezası öngörülmüştür.

Maddenin son fıkrasında, bu suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, tüzel kişi hakkında da bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacağı öngörülmüştür.

MADDE 2- Ceza Muhakemesi Kanununun 128 inci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen ve ancak sınırlı sayıda suçlarla ilgili olarak başvurulabileceğı hüküm altına alınan; taşınmazlara,

hak ve alacaklara elkoyma tedbirinin fırsatçılık suçu bakımından da uygulanabilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 3- Yürürlük maddesidir.

MADDE 4- Yürütme maddesidir.

TÜRK CEZA KANUNU VE CEZA MUHALEMESİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1-26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununa 237 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Fırsatçılık

Madde 237/A- (1) Kişinin içinde bulunduğru tehlikeli durumu, zor şartları, yaş küçüklüğünü, irade zayıflığını veya akıl hastalığını istismar edip doğrudan doğruya veya dolaylı olarak kendisi veya başkası adına maddi menfaat elde etmek maksadıyla,

a) Bir taşınır veya taşınmazın satılması, devri veya kiraya verilmesi karşılığında,

b) Kredi verilmesi karşılığında,

c) Başka herhangi bir hizmet karşılığında veya

d) Yukarıda belirtilen hizmetlerden birinin tedariki karşılığında

karşılıklı edimler arasında açık oransızlık bulunan maddi menfaatlerin vaat edilmesine veya sağlanmasına izin veren kişi bir yıl altı aydan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Suçun, mağdurun;

a) önemli ölçüde ekonomik sıkıntıya düşmesine sebebiyet vermesine neden olacak şekilde,

b) doğal bir afetin veya sosyal olayların meydana getirdiğı korku veya kargaşa halinden yararlanmak suretiyle,

işlenmesi halinde verilecek ceza bir kat artırılır.

(3) Suçun;

a) Tacir veya şirket yöneticisi olan ya da şirket adına hareket eden kişilerin ticari faaliyetleri sırasında; kooperatif yöneticilerinin kooperatifin faaliyeti kapsamında,

b) Kişinin, kendisine kambyo senetleri aracılığıyla maddi avantaj vaat edilmesine izin vermesi suretiyle,

işlenmesi halinde verilecek ceza bir kat artırılır.

(4) Bu suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

MADDE 2- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 128 inci maddesinin ikinci fıkrasının a bendinin 12 numaralı alt bendine “(madde 236)” ibaresinden sonra gelmek üzere “ile fırsatçılık (madde 237/A)” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 3- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.